

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Michala Bobka v právní věci žalobce: **V. D.,** zastoupený advokátem Mgr. Ladislavem Bártou, se sídlem Purkyňova 787/6, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 9. 2020, č. j. OAM-77/LE-VL17-VL16-2020, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2021, č. j. 20 Az 19/2020-30,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2021, č. j. 20 Az 19/2020-30, **se** ve výroku I a II **ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 9. 2020, č. j. OAM-77/LE-VL17-VL16/2020, **se ruší** a věc **se** mu **vrací** k dalšímu řízení.

III. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobce advokátovi Mgr. Ladislavu Bártovi **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti a náhrada hotových výdajů ve výši 3 400 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady zastoupení žalobce nese stát.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) je politicky neangažovaný Ukrajinec, který před odchodem do České republiky žil v obci Danilovo v Zakarpatské oblasti. Žádost o udělení mezinárodní ochrany podal dne 31. 7. 2020 a jako důvod uvedl osobní spory a dluhy ve vlasti. Žalovaný jeho žádost zamítl podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), jako zjevně nedůvodnou. V předestřeném azylovém příběhu totiž neshledal žádné skutečnosti svědčící o důvodnosti obav z pronásledování. Připomněl také, že Ukrajina je s výjimkou Krymu, Doněcké a Luhanské oblasti považována za bezpečnou zemi původu, která dodržuje základní demokratické principy a uzavřel, že uváděné potíže jsou řešitelné za pomoci ukrajinského právního řádu prostřednictvím policie, případně Úřadu ombudsmana, který v zemi působí.

[2] Žalobu podanou proti jeho rozhodnutí zamítl krajský soud v záhlaví uvedeným rozsudkem. V odůvodnění zdůraznil, že stěžovatel neuvedl žádné relevantní skutečnosti, z nichž by bylo možné usuzovat na to, že Ukrajinu nelze ve vztahu k jeho osobě považovat za bezpečnou zemi původu. Připustil sice, že není vyloučeno, aby původcem pronásledování ve smyslu zákona o azylu byla i nestátní osoba, avšak žadatel, jak je v takových případech třeba, se nejdříve musí s žádostí o pomoc obrátit na vnitrostátní orgány, není-li už dopředu zjevné, že tyto nejsou schopny či ochotny účinnou ochranu poskytnout. To však stěžovatel neučinil a jeho zcela obecná tvrzení o zkorumpovanosti Ukrajiny, výběrové činnosti policie a statistických počtů obviněných policistů a státních úředníků schopnost či ochotu státních orgánů takovou pomoc poskytnout nezpochybňují.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost. V ní s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu namítl, že krajský soud nesprávně uzavřel, že stěžovatel má možnost obrátit se v souvislosti s výhružkami ze strany soukromých osob na vnitrostátní orgány. Stěžovatel má za to, že jasně poukázal na nefunkčnost a zkorumpovanost ukrajinských bezpečnostních složek i systému jako takového a že je osobou, kterou nelze srovnávat s běžnými ukrajinskými žadateli o mezinárodní ochranu. Krajský soud při svém hodnocení pochybil, pokud jej od běžných ukrajinských žadatelů ve smyslu uvedené judikatury neodlišil.

[4] Žalovaný ve svém vyjádření setrval na správnosti svého rozhodnutí a uvedl, že i krajský soud předloženou věc dostatečně a individuálně posoudil a že v odůvodnění srozumitelně vysvětlil, proč lze Ukrajinu i ve vztahu ke stěžovateli považovat za bezpečnou zemi původu.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud v souladu s § 109 odst. 3 a 4 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) přezkoumal napadený rozsudek v mezích a rozsahu podané kasační stížnosti a v ní uplatněných důvodů. Po ověření, že je včasná (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a že splňuje i další formální náležitosti podle § 102 a § 105 odst. 2 s. ř. s., se zabýval otázkou, zda kasační stížnost podaná ve věci, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele a je

tak přijatelná, anebo je namístě ji jako nepřijatelnou odmítnout (§ 104a odst. 1 s. ř. s. ve znění účinném od 1. 4. 2021).

[6] Typové případy, v nichž jde o přijatelnou kasační stížnost, vymezil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS (všechna rozhodnutí uvedená v tomto rozsudku jsou dostupná na www.nssoud.cz). V rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, však dospěl k závěru, že východiska přijatelnosti kasační stížnosti vymezená v zmiňovaném rozsudku prvního senátu nelze plně využít, pokud soud zvažuje prolomení pravidla stanoveného v § 75 odst. 1 s. ř. s. a § 109 odst. 5 téhož předpisu a hodlá výjimečně a za účelem dodržení mezinárodních závazků České republiky požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy přihlédnout ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu. V takovém případě je třeba se věcně vypořádat s otázkou, zda je prolomení namístě, a to buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017-30, či citovaný rozsudek č. j. 6 Azs 306/2021-49), anebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020-46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy normy vyšší právní síly, jimiž jsou ve věcech mezinárodní ochrany zejména přímo aplikovatelné čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a zásada *non-refoulement* (zásada nenavracení).

[7] Nejvyšší správní soud v předložené věci (stejně jako např. v rozsudcích ze dne 24. 3. 2022, č. j 1 Azs 36/2022-31, 21. 4. 2022, č. j. 10 Azs 47/2022-33) shledal, že je nezbytné i bez výslovné námitky stěžovatele přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po rozhodnutí krajského soudu, neboť to vyžaduje přímá aplikace článků 2 a 3 Úmluvy, jež jsou projevem zásady *non-refoulement* a představují závazek České republiky nevystavit žádnou osobu újmě, která by spočívala v ohrožení života, vystavení mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, a to např. tím, že tato osoba bude vyhoštěna nebo nucena vycestovat do země, kde by jí taková újma hrozila. Ve světle těchto skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je přijatelná a důvodná.

[8] Po vydání napadeného rozsudku došlo k výrazné změně bezpečnostní situace na Ukrajině, neboť na její území dne 24. 2. 2022 zaútočila vojska Ruské federace. Válka, jež toho dne vypukla, přitom trvá dodnes. Informace, ze kterých vycházel žalovaný i krajský soud, byly příslušnými orgány a organizacemi vydány před počátkem války a nemohou proto dokládat, že stěžovateli na území Ukrajiny nehrozí nebezpečí. Teze, podle kterých je Ukrajina bezpečnou zemí původu, totiž přestaly nejpozději dne 24. 2. 2022 platit (v podrobnostech srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021-31, č. 4335/2022 Sb. NSS).

[9] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že žalovaný ani krajský soud nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti situace na Ukrajině je však potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 s. ř. s., a to ve prospěch zásady *non-refoulement*, která požívá vyšší právní síly. S ohledem na uvedené důvody nemůže napadený rozsudek a ani rozhodnutí žalovaného obstát, proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. tato rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.).

Žalovaný je vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 2 ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.) a v dalším řízení opětovně posoudí stěžovatelovu žádost o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností, a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany. Vlastní kasační argumentací se pro její nadbytečnost Nejvyšší správní soud již nezabýval.

IV. Závěr a náklady řízení

[10] Nejvyšší správní soud zrušil vedle napadeného rozsudku i rozhodnutí žalovaného a je proto povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem (§ 110 odst. 3, věta druhá s. ř. s.). Náhrada nákladů řízení se obecně odvíjí od celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona). Kasační soud však zohlednil skutečnost, že stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný pouze z důvodu změny poměrů na Ukrajině, kterou nemohli krajský soud ani žalovaný předvídat. Nejvyšší správní soud proto podle § 60 odst. 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona rozhodl tak, že žádnému z účastníků náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[11] Krajský soud usnesením ze dne 26. 10. 2020, č. j. 20 Az 19/2020-11, ustanovil stěžovateli zástupcem advokáta Mgr. Ladislava Bártu. Ten jej zastupuje i v řízení o kasační stížnosti. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Jelikož krajský soud v napadeném rozsudku přiznal výrokem III ustanovenému zástupci odměnu za zastupování stěžovatele v řízení o žalobě, kasační soud ponechal tento výrok nynějším rozsudkem nezrušen a nyní rozhodoval pouze o odměně za zastupování stěžovatele v řízení o kasační stížnosti. Ustanovený advokát v něm učinil jeden úkon právní služby (sepis kasační stížnosti) podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). V souladu s ustanovením § 7 a § 9 advokátního tarifu činí odměna za takový úkon 3 100 Kč. Dále ustanovenému zástupci náleží náhrada hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 300 Kč. Odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů tedy činí celkem 3 400 Kč a bude ustanovenému advokátovi vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 31. října 2022

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu